Wanda Markiewicz (1926–2015)

Z żalem i smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszej koleżanki, mgr Wandy Markiewicz. Zmarła przez wiele lat kierowała pracą Biblioteki i Archiwum Naukowego naszego Muzeum.

Życie nie oszczędziło Jej rozmaitych razów. Urodziła się w Borowikach w rejonie Ukmergskim (wilkomierskim) 8 lipca 1926 roku, na terenie stanowiącym część państwa litewskiego. Rodzicami Jej byli Bronisław i Zofia z Surwiłłów Markiewiczowie. Złe relacje państwowe polsko-litewskie w dwudziestoleciu międzywojennym nie pozostawały bez wpływu na warunki życia Polaków, poddawanych presji lituanizacji, prowadzonej pod hasłem „Polacy na Litwie to spolonizowani Litwini, którym trzeba przywrócić świadomość narodową". Dodatkowy stres, stałą niepewność, zagrożenie życia przyniosła najpierw sowiecka (1940–1941), a później niemiecka okupacja Litwy (1941–1944), czyniąc życie Polaków jeszcze bardziej nieznośnym. Niewiele zmieniły się warunki bytowania po ponownym zajęciu Litwy przez Związek Sowiecki po zakończeniu wojny – lituanizację zastąpiła rusyfikacja. W takim stale niespokojnym, pełnym ciągłych zmian tyglu upływały Jej dzieciństwo i pierwsze lata młodości. Szkołę podstawową ukończyła w 1939 roku, zaś średnią w 1949 roku. Rok później podjęła w trybie zaocznym studia na kierunku historia w Państwowym Instytucie Pedagogicznym w Wilnie. Naukę łączyła z pracą sekretarza na Wydziale Historyczno-Filologicznym Państwowego Uniwersytetu w Wilnie (1 sierpnia 1950 r. – 16 grudnia 1951 r.). Następnie przez sześć lat (17 grudnia 1951 r. – 31 grudnia 1956 r.) pracowała najpierw jako laborantka, a później bibliotekarka w bibliotece przy Katedrze Języków Obcych na Uniwersytecie Wileńskim. Tam zdobyła szlify wykwalifikowanego bibliotekarza, prowadząc inwentarz oraz katalogując zbiory liczące 10 tysięcy woluminów, głównie w językach obcych. Prowadziła też kwerendy dla pracowników naukowych Katedry.

Wielkie wydarzenia historyczne znowu wkroczyły w bieg Jej życia pod koniec 1956 roku. Chruszczowowska destalinizacja, nazwana przez Ilię Erenburga odwilżą, choć nie roztopiła wszystkich lodów, to jednak umożliwiła cud polskiego października, który zaowocował m.in. wynegocjowaną przez Władysława Gomułkę zgodą na repatriację z terenów ZSRS do Polski wielu tysięcy Polaków. Do kraju wróciła Pani Wanda 25 stycznia 1957 roku. W kwietniu tego roku została przyjęta w poczet studentów Wydziału Historyczno-Filologicznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. Studia ukończyła 23 czerwca 1959 roku, uzyskując tytuł magistra historii. Po otrzymaniu dyplomu została skierowana do pracy w Państwowym Domu Dziecka w Bytowie. Pracowała tam jako wychowawczyni od 16 grudnia 1959 roku do 1 listopada 1961 roku, a następnie przez kilka miesięcy jako nauczycielka historii w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Prabutach. 1 stycznia 1962 roku została zatrudniona w Muzeum Zamkowym w Łańcucie w charakterze bibliotekarza archiwisty. Tutaj przydały się Jej doświadczenia wileńskie, rychło doceniono jej fachowość, solidność i sumienność. Jej biegłość w zakresie archiwistyki, znajomość zasad inwentaryzacji i katalogowania zarówno starodruków, jak i współczesnej literatury zostały wysoko ocenione przez kierownictwo Muzeum, co znalazło wyraz w powierzeniu Jej funkcji kierownika działu archiwalno-bibliotecznego, w skład którego wchodziły Biblioteka Zamkowa, Podręczna Biblioteka Naukowa, Archiwum Historyczne i Archiwum Bieżące. Oprócz pracy bibliotecznej zajmowała się pracą popularyzatorską jako przewodniczka po zbiorach zamku w językach angielskim, litewskim, rosyjskim i polskim. Rozpoczęła też badania nad dziejami zamku i jego właścicielami.

Względy rodzinne przesądziły o Jej decyzji o przeniesieniu się do Krakowa. Przez pierwsze dwa lata pracowała kolejno w Przedsiębiorstwie Upowszechnienia Prasy i Książki Ruch (1 października 1966 r. – 31 sierpnia 1967 r.) oraz w Domu Dziecka nr 4 w Krakowie (1 listopada 1967 r. – 30 czerwca 1968 r.).

1 sierpnia 1968 roku rozpoczęła pracę jako kierownik Biblioteki i Archiwum Naukowego Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Muzeum nasze stało się ostatnią przystanią w Jej życiu zawodowym. Wiążąc swoje zawodowe życie

z muzealnictwem, dążyła stale do doskonalenia swych umiejętności, w roku akademickim 1975/1976 odbyła Podyplomowe Studium Muzeologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Obok nienagannego wykonywania codziennych, rutynowych prac związanych z opracowaniem i udostępniani księgozbioru wiele uwagi poświęcała problemom organizacyjnym Biblioteki i Archiwum. Do Jej największych osiągnięć na tym polu należało uporządkowanie, zgodnie z normatywami kancelaryjno-archiwalnymi, zasad i trybu wykonywania czynności kancelaryjnych. Opracowała instrukcję kancelaryjną, określającą sposób klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji w formie jednolitego, rzeczowego wykazu akt. Usystematyzowała inwentaryzowanie i katalogowanie starodruków, druków ulotnych i wycinków prasowych. Te Jej działania uzyskały wysoką ocenę sprawującego nadzór nad narodowym zasobem archiwalnym Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Krakowie, co owocowało przyznawanymi nagrodami i wyróżnieniami. Pośród wielości i różnorodności zajęć nie zaniedbywała też studiów nad dziejami drukarstwa i introligatorstwa. Na tym polu za największe swoje przeżycie i dokonanie uznawała udział w pracach zespołu przygotowującego i realizującego wielką wystawą z okazji jubileuszu 500-lecia drukarstwa w Polsce w 1975 roku.

Ze względów zdrowotnych wcześniej niż mogłaby, bo 1 stycznia 1983 roku, przeszła na zasłużoną emeryturę. Zmarła 8 marca 2015 roku. W naszej pamięci na zawsze pozostanie jako osoba niezmiernie pracowita, solidna, z wielką powagą i odpowiedzialnością traktująca zawodowe obowiązki. Jednocześnie pamiętać Ją będziemy jako koleżankę otwartą na ludzi, ich radości, kłopoty i smutki, zawsze gotową służyć radą i pomocą. Cześć Jej pamięci.